

ПОДАТКОВА ДОСТАТНІСТЬ БЮДЖЕТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ІНТЕГРАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

TAX SUFFICIENCY OF BUDGETS OF TERRITORIAL COMMUNITIES IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION: INTEGRATED ASSESSMENT

У статті запропоновано методичний підхід до оцінювання податкової достатності бюджетів територіальних громад в умовах реформи місцевого самоврядування на основі розрахунку інтегрального показника з метою диференціації територіальних громад за рівнем ефективності акумулювання податкових доходів до місцевих бюджетів. Запропоновано визначення низки коефіцієнтів для проведення комплексної оцінки податкової дієвості місцевих бюджетів, серед яких: коефіцієнти податкової забезпеченості, податкового нагромадження, оподаткування доходів, податкового ризику, обсяг податкових надходжень на одну особу та частка місцевих податків і зборів у податкових доходах бюджету ОТГ. У результаті здійснено групування громад та встановлено підвищення диспропорцій їх податкового забезпечення через зростання податкової достатності громад зі значним економічним потенціалом. Встановлено: 1) орієнтування економічно розвинених громад на акумулювання до бюджету надходжень акцизу та ПДФО за повного нівелювання можливості розвитку додаткових джерел податкових надходжень; 2) акцентування уваги громад, які не мають потужних джерел податків, на нарощення місцевих податків та зборів за рахунок ефективного встановлення правил оподаткування.

Ключові слова: податкова система, податкова достатність, об'єднана територіальна громада, фінансова децентралізація, інтегральне оцінювання.

В статті пропонується методический подход к оценке налоговой достаточности бюджетов территориальных общин в условиях реформы местного самоуправления на основе расчета интегрального показателя с целью дифференциации территориальных общин по уровню эффективности аккумуляции налоговых доходов в местные бюджеты. Предложено определение ряда коэффициентов для проведения комплексной оценки налоговой действенности местных бюджетов, среди которых: коэффициенты налоговой обеспеченности налогового накопления, налогообложения доходов налогового риска, объем налоговых поступлений на одного человека и доля местных налогов и сборов в налоговых доходах бюджета ОТГ. В результате осуществлена группировка общин и установлено повышение диспропорций их налогового обеспечения из-за роста налоговой достаточности общин со значительным экономическим потенциалом. Установлено: 1) ориентировка экономически развитых общин на аккумуляцию в бюджет поступлений акциза и НДС при полном нивелировании возможности развития дополнительных источников налоговых поступлений; 2) акцентирование внимания общин, не имеющих мощных источников налогов, наращивание местных налогов и сборов за счет эффективного установления правил налогообложения.

Ключевые слова: налоговая система, налоговая достаточность, объединенная территориальная община, финансовая децентрализация, интегральная оценка.

УДК 330:336.22:336.145(477)

<https://doi.org/10.32843/bses.60-36>

Раделицький Ю.О.

д.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Галамай Р.Я.

аспірант
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Radelyckyj Yuriy

Ivan Franko National University of Lviv

Galamay Roman

Ivan Franko National University of Lviv

The article proposes a methodical approach to assessing the tax adequacy of local community budgets in the context of local government reform based on the calculation of the integrated indicator in order to differentiate territorial communities by the level of efficiency of tax revenue accumulation to local budgets (the method of integrated assessment of tax adequacy of budgets of UTC is calculated on the basis of four stages: 1. selection and formation of a system of groups of indicators in selected areas and construction of a matrix of initial data; 2. standardization of indicators is carried out to unify the scale of measures and assess the impact of indicators-stimulators and indicators-disincentives on the tax sufficiency of territorial communities; 3. aggregation of subindexes and calculation of integrated index on the basis of arithmetic mean method; 4. graphical interpretation of the tax adequacy of budgets of UTC is carried out and their grouping takes place). It is proposed to determine a number of coefficients for a comprehensive assessment of the tax effectiveness of local budgets, including following: coefficients of tax security (indicates the level of tax independence of the budget and allows to emphasize the role of taxes in ensuring the financial capacity of OTG), tax accumulation (indicates the level of economic development of OTG and the formation of the business environment in the community), income taxation (indicates the level of economic development of OTG and the formation of the business environment in the community), tax risk (important to take into account in connection with the future withdrawal of excise tax from fuel to the state budget), tax revenues per capita and the share of local taxes and fees in budget revenues of UTC. As a result, communities have been grouped and disparities in their tax provision have been increased due to the growing tax adequacy of communities with significant economic potential. It is established: 1) orientation of economically developed communities on accumulation of excise and PIT revenues in the budget with full leveling of the possibility of development of additional sources of tax revenues; 2) focusing the attention of communities that do not have powerful sources of taxes on the increase of local taxes and fees through the effective establishment of tax rules.

Key words: tax system, tax sufficiency, united territorial community, financial decentralization, integrated assessment.

Постановка проблеми. Проведення аналізу розвитку податкової системи України в умовах фінансової децентралізації та потреби забезпечення фінансової спроможності ОТГ вимагає формування нового підходу до оцінювання результатів бюджетно-податкових змін, які відбулися за період реформ в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням податкових та фінансових аспек-

тів розвитку територіальних громад присвячені праці таких учених: І. Вахович [1], А. Гавриленка [2], О. Гребенікової [2], І. Камінської [1], М. Кульчицького [3], І. Луніної [4], А. Пелехатого [5; 6], О. Снісаренко [2] та інших. Наприклад, І. Вахович та І. Камінська [1] під час розрахунку інтегрального індекса фінансової спроможності бюджету визначають фінансову достатність, дієздатність та стійкість економічних суб'єктів території. Науковці

А. Гавриленко, О. Гребенікова та О. Снісаренко [2] враховують насамперед особливості норм бюджетного законодавства під час оцінювання фінансової стійкості місцевих бюджетів. Водночас питання податкової достатності залишається недослідженим та потребує особливої уваги з боку науковців.

Постановка завдання. Таким чином, метою дослідження є розроблення методичного підходу до визначення податкової достатності бюджетів ОТГ в умовах фінансової децентралізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи перенесення в контексті цього дослідження питань розвитку податкової системи з лише державного рівня на рівень територіальних громад, вважаємо за доцільне здійснити комплексне оцінювання податкової достатності бюджетів територіальних громад. Погоджуємося із науковим трактуванням А. Вагнера, згідно з яким податкова достатність є станом, за якого досягається достатній обсяг надходжень для бюджету від оподаткування. При цьому вчений наголошу-

вав, що «суспільно-господарська система необхідна для усіх людей, і податки повинні забезпечувати достатні кошти для функціонування цієї системи» [7].

Метою аналізу податкової достатності є ранжування ОТГ на основі аналізу низки показників впливу податкової системи на фінансову спроможність останніх, обґрунтування переваг та недоліків розвитку оподаткування на місцевому рівні, визначення тенденцій та ризиків функціонування громад та результативності дій органів місцевого самоврядування щодо використання наданих їм повноважень у сфері оподаткування.

Для здійснення ефективного оцінювання податкової достатності бюджетів ОТГ варто акцентувати увагу на ключових теоретико-методичних основах цього аналізу, зокрема на тих підходах, принципах та методах, які будуть використані у процесі аналізу (рис. 1).

Аналіз здійснено за період існування та розвитку ОТГ, тобто 2016–2019 рр., що дозволить не лише виявити особливості розвитку оподатку-

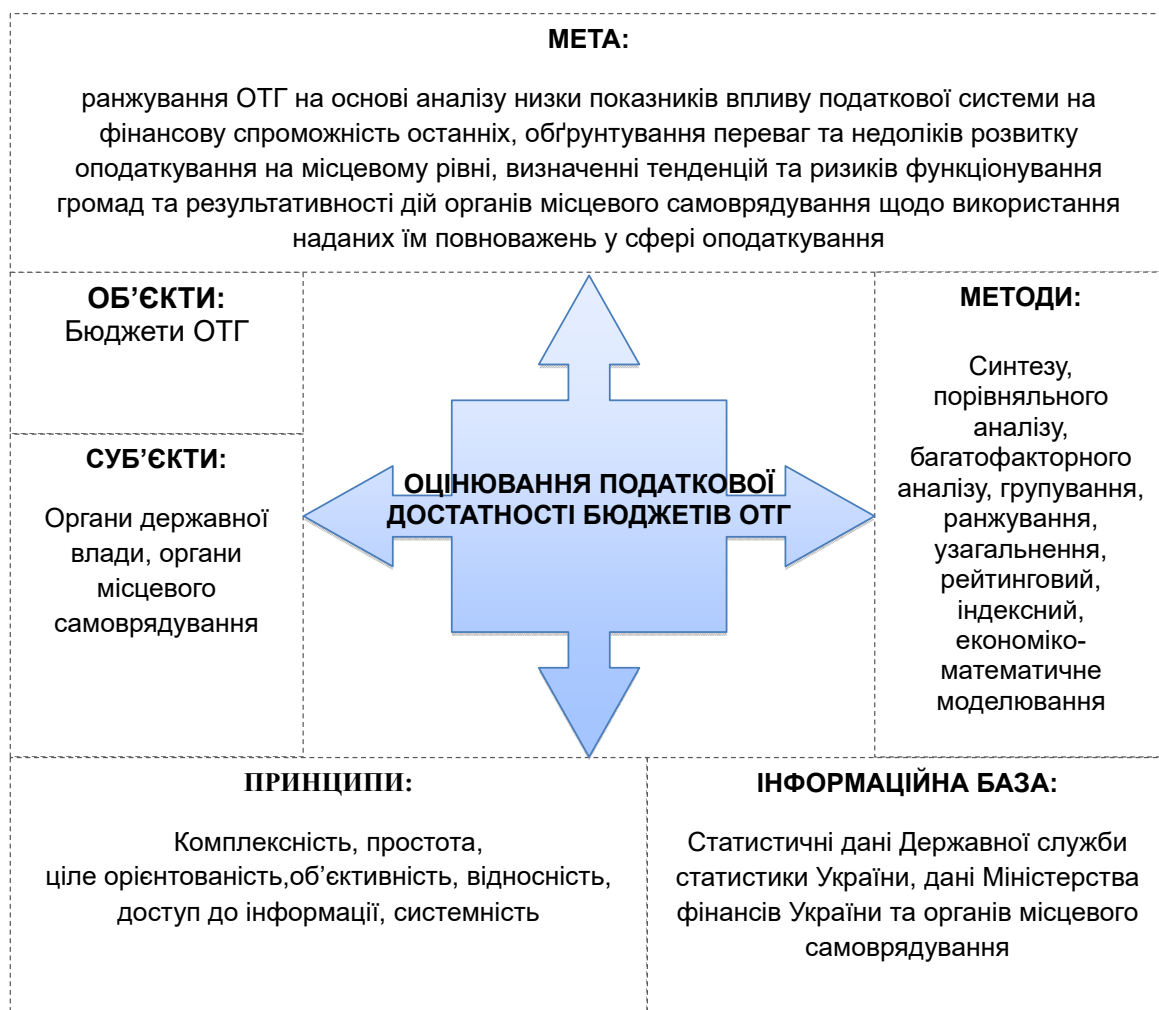

Рис. 1. Теоретико-методичні засади проведення оцінювання податкової дієвості бюджетів ОТГ в умовах реформи місцевого самоврядування

Джерело: запропоновано автором

вання на рівні громад, а й подивитися на їх зміну у часі.

Для проведення оцінювання вибрано метод побудови інтегральних індикаторів, оскільки існує потреба аналізу особливостей податкової достатності бюджетів територіальних громад за низкою показників, які здебільшого є незіставними величинами, виміряти й оцінити які неможливо на основі одного показника. У цьому разі доцільно залучити до аналізу складні індикатори, які включають низку вибраних системних показників.

Методика інтегрального оцінювання податкової достатності бюджетів ОТГ охоплює низку етапів.

1. На першому здійснюється відбір та формування системи груп показників за вибраними напрямками та відбувається побудова матриці вихідних даних.

2. На другому етапі проводиться стандартизація показників для уніфікації шкали показників та оцінки впливу показників-стимуляторів і показників-дестимуляторів на податкову достатність територіальних громад.

3. На третьому етапі відбувається агрегування субіндексів та розраховується інтегральний показник, для чого застосовується метод середньої арифметичної. Застосування саме цього методу вважаємо доцільним, оскільки взаємозв'язок між складниками і результирующим досліджуванним явищем є лінійним.

4. На четвертому етапі здійснюється графічна інтерпретація податкової достатності бюджетів ОТГ та відбувається їх групування. За отриманими результатами оцінювання пропонуємо податкову достатність бюджетів територіальних громад класифікувати за групами: висока, середня, низька і кризова (табл. 1).

Запропоновані коефіцієнти дозволять провести комплексне дослідження розвитку оподаткування на рівні ОТГ, а саме: 1) встановити, наскільки податкові доходи, що акумулюються до місцевого бюджету, забезпечують покриття видатків з місцевого бюджету, та виявити рівень залежності бюджету ОТГ від фінансування з державного бюджету; 2) виявити тенденції податкових надходжень у часовому векторі, розглянувши темпи

Таблиця 1

Модель оцінювання податкової достатності бюджетів ОТГ в умовах реформи місцевого самоврядування

ЕТАП I	ВІДБІР ТА ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ГРУП ПОКАЗНИКІВ		
1	2		
Коефіцієнт податкової забезпеченості	$K_3 = ПН / Дох$	Розраховується як відношення податкових надходжень до місцевого бюджету до доходів місцевого бюджету з урахуванням міжбюджетних трансфертів	Вказує на рівень податкової самостійності бюджету ОТГ, дозволяє акцентувати увагу на ролі податків у забезпеченні фінансової спроможності ОТГ
Обсяг податкових надходжень на одну особу	$ПН_{oc} = ПН / Чис.нас.$	Розраховується як відношення обсягу податкових надходжень до чисельності населення в громаді	Дозволяє визначити рівень забезпеченості громади з урахуванням розміру громади
Коефіцієнт податкового нагромадження	$K_n = ПН_t / ПН_{t-1}$	Розраховується як відношення обсягу податкових доходів до показника попереднього періоду	Показує темпи зростання податкових доходів місцевого бюджету та акцентує на розвитку та ефективності використання податкового потенціалу території громади
Коефіцієнт оподаткування доходів	$K_{od} = ПН_{пдфо} / ПН$	Розраховується як співвідношення податкових надходжень від справляння ПДФО та єдиного податку до загальних податкових доходів бюджету ОТГ	Вказує на рівень економічного розвитку ОТГ та сформованість підприємницького середовища у громаді
Коефіцієнт податкового ризику	$K_p = ПН_{ап} / ПН$	Розраховується як співвідношення податкових надходжень від справляння акцизного податку з пального до загальних податкових доходів бюджету ОТГ	Доцільний для врахування у зв'язку з майбутнім вилученням акцизного податку з пального до державного бюджету
Частка місцевих податків і зборів у податкових доходах бюджету ОТГ	$МПЗ_{пв} = \frac{ПН_{мпз}}{ПН}$	Розраховується як співвідношення податкових надходжень від справляння місцевих податків і зборів до загальних податкових доходів бюджету ОТГ	Вказує на рівень податкової самостійності органів самоврядування та ефективність використання повноважень щодо встановлення місцевих податків і зборів

1	2		
ЕТАП II	СТАНДАРТИЗАЦІЯ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ УНІФІКАЦІЇ ШКАЛИ ПОКАЗНИКІВ		
Метод стандартизації	На середнє значення	Для стимуляторів	$a_y^c = \frac{X_{ij} - X_{\min}}{X_{\max} - X_{\min}}$
		Для дестимуляторів	$a_y^d = \frac{X_{\max} - X_{ij}}{X_{\max} - X_{\min}}$
<p>де a_y^c – нормаване значення X_{ij} – початкове значення аналізованого показника X_{\min} – найменше значення аналізованого показника X_{\max} – найбільше значення аналізованого показника</p>			
ЕТАП III	АГРЕГУВАННЯ СУБІНДЕКСІВ ТА РОЗРАХОВУЄТЬСЯ ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПОКАЗНИК		
Метод агрегування	Застосування середньої арифметичної	$I = \frac{\sum a_{nj}}{n}$	де $\sum a_{nj}$ – сума нормаваних значень; n – кількість нормованих, які сумуються
ЕТАП IV	ГРАФІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ ДОСТАТНОСТІ БЮДЖЕТІВ ОТГ ГРУПУВАННЯ ОТГ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОЗРАХУНКІВ		
Класифікація за групами	<p>високий рівень податкової дієвості середній рівень податкової дієвості низький рівень податкової дієвості кризовий рівень податкової дієвості</p>		

Джерело: запропоновано автором

приросту таких доходів у громаді і визначити позитивні чи негативні особливості їх справляння; 3) обґрунтувати можливі ризики для розвитку ОТГ в результаті нестабільності встановлених відрахувань платежів до місцевих бюджетів; 4) дослідити особливості справляння податків на території громади.

Для комплексності проведеного дослідження згідно із запропонованою методикою оцінювання варто акцентувати увагу на аналізі показників, які розраховуються для визначення інтегрального індексу.

Розрахунок коефіцієнта податкової забезпеченості спрямований на визначення рівня податкової самостійності бюджету ОТГ та ролі податків у забезпеченні фінансової спроможності ОТГ. Результати розрахунку коефіцієнта наведені на рис. 2.

Найвищим рівнем податкової забезпеченості характеризуються Славська (0,7311) та Солонківська (0,6585) ОТГ, найнижчим – Новомиська (0,1628) та Луківська (1505) ОТГ. Таким чином, різниця між найбільшим та найменшим значенням становить 0,5696. Водночас слід зауважити тенденцію до зростання показника при порівнянні отриманих даних за 2018 та 2019 рр. серед ОТГ з середнім та високим рівнями податкової забезпеченості та відсутність такого зростання серед громад з низькими показниками, що є негативним аспектом та веде до зростання диспропорцій податкової забезпеченості ОТГ.

Аналіз коефіцієнта податкового нагромадження бюджетів ОТГ Львівської області у

2017–2019 рр. (вибір періоду аналізу за показником пов'язаний з особливостями його розрахунку) (рис. 3) вказує на значно вищі показники у 2017 році.

У середньому коефіцієнт нагромадження у 2017 р. становив 1,4456, у 2018 р. – 1,3438, у 2019 р. – 1,2498, тобто спостерігається стабільна тенденція до зниження темпів приросту податкових надходжень до бюджетів ОТГ. Загалом це може свідчити як про максимізацію використання податкового потенціалу громад, так і про відсутність роботи органів самоврядування щодо збільшення надходжень до бюджетів ОТГ. Зважаючи на невисокий рівень фінансової спроможності ОТГ Львівської області (чому присвячені численні дослідження), швидше можна констатувати другий варіант пояснення причини зниження темпів нарощення податкових надходжень до бюджетів громад.

Динаміка коефіцієнта оподаткування доходів, наведена на рис. 4, свідчить про його зростання у період 2018–2019 рр. порівняно з 2016–2017 рр.

Це вказує на позитивні тенденції у формуванні та розвитку підприємницького середовища на території громад, роботі органів місцевого самоврядування з місцевими підприємцями стосовно розвитку їх бізнесу та сплати податків до місцевих бюджетів, співпраці з органами ДПС.

Найвищим коефіцієнтом оподаткування доходів характеризуються Славська (0,9403), Великомистська (0,8762), Новокалінівська (0,8670) та Магерівська (0,8662) ОТГ. Високі коефіцієнти

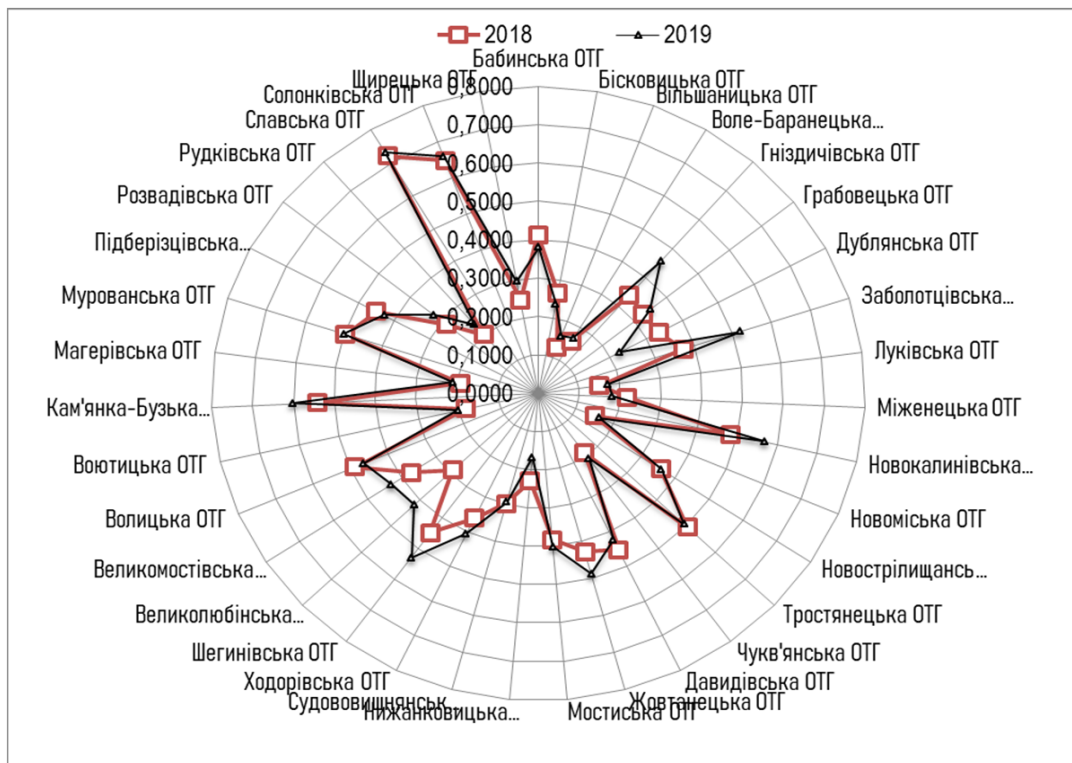

Рис. 2. Динаміка коефіцієнта податкової забезпеченості бюджетів ОТГ Львівської області, 2018–2019 рр.

Джерело: авторські розрахунки

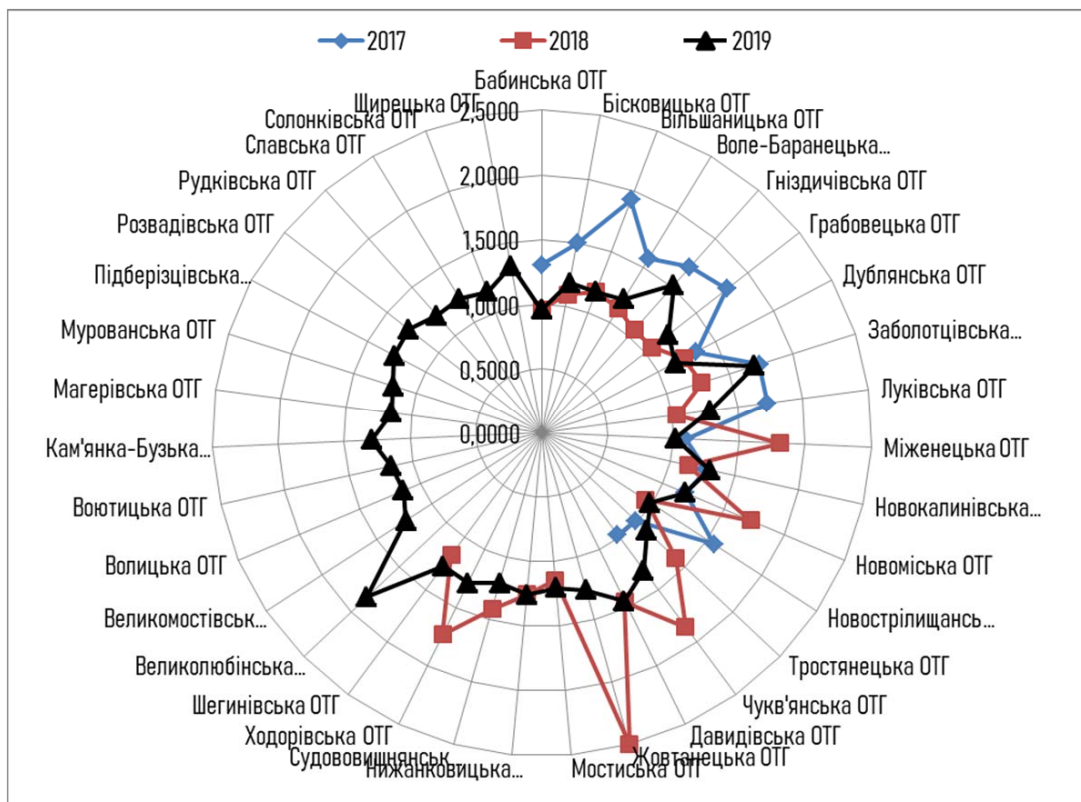

Рис. 3. Динаміка коефіцієнта податкового нагромадження бюджетів ОТГ Львівської області, 2018–2019 рр.

Джерело: авторські розрахунки

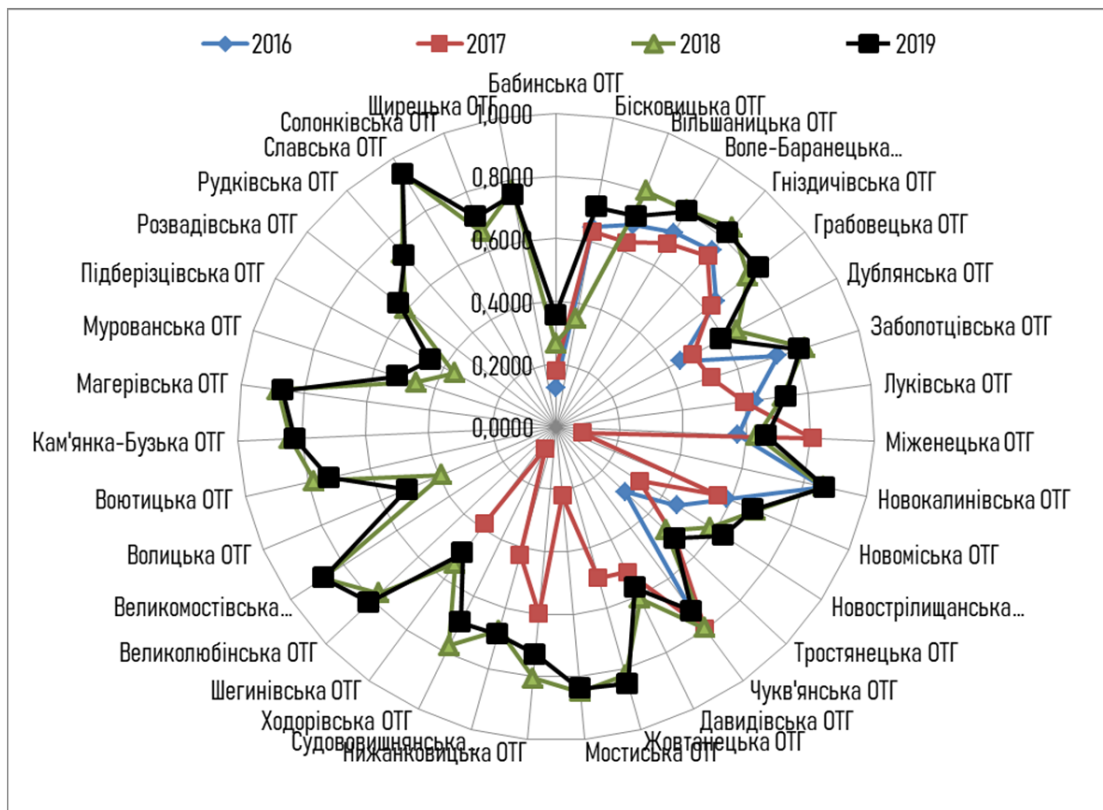

Рис. 4. Динаміка коефіцієнта оподаткування доходів в ОТГ Львівської області, 2018–2019 рр.

Джерело: авторські розрахунки

вказують на порівняно високий рівень залученості суб'єктів господарювання на територію громад, що є позитивним аспектом. Водночас це і ознака недопрацювань органів місцевого самоврядування в напрямі нарощення податкових надходжень з інших джерел, зокрема плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, яке нині органами місцевого самоврядування практично не акумулюється до місцевих бюджетів, проте має значний потенціал до розвитку.

Найнижчим коефіцієнтом характеризуються Бабинська (0,3566), Підберізіцівська (0,4485) та Шегинівська (0,4981) – ОТГ, основу доходів яких становить акцизний податок. За період 2016–2019 рр. по цих громадах спостерігаються тенденції до зниження рівня оподаткування доходів. У Бабинській ОТГ цей показник знизився на 0,0236, Підберізіцівській – на 0,0224. І лише по Шегинівській в останній рік спостерігалось зростання на 0,0802.

Наведені результати ще раз підтверджують тезу про дестимулюючий вплив акцизного податку з пального на функціонування органів місцевого самоврядування. А зважаючи на ризик вилучення цього платежу зі складу доходів місцевих бюджетів, визначення коефіцієнта податкового ризику є особливо актуальним та доцільним у контексті розрахунку податкової дієвості бюджетів ОТГ (рис. 5).

Для 22 з 35 ОТГ Львівської області ризик втрати частини податкових надходжень в останній рік суттєво зріс. Особливо актуальний він для Бабинської (0,4590), Підберізіцівської (0,3695), Мурованської (0,2833), Шегинівської (0,2664), Волицької (0,2461) та Давидівської (0,2107) ОТГ. Водночас слід зауважити, що це переважно економічно розвинені громади з дуже вигідним географічним розташуванням та потенційними джерелами нарощення податкових доходів до місцевих бюджетів. Тому, враховуючи негативні тенденції до зниження оподаткування доходів у деяких з перелічених громад (рис. 2.17), рівень податкової достатності бюджетів цих ОТГ слід суттєво знизити.

Останнім показником, який доцільно аналізувати в контексті розрахунку інтегрального показника, є частка місцевих податків і зборів у складі податкових доходів бюджетів (табл. 2). Це важливий показник, оскільки він вказує на рівень податкової самостійності органів самоврядування та ефективність використання повноважень щодо встановлення місцевих податків і зборів.

Найбільшими показниками питомої ваги місцевих податків і зборів у складі податкових доходів характеризуються такі ОТГ: Дублянська (61,4%), Новомиська (56,8%), Новострілицанська (55,7%), Тростянецька (55,2%), Щирецька (48,6%), Розвадівська (47,5%), тобто це здебільшого ОТГ, які не відносяться ні до громад-аутсайдерів за рівнем

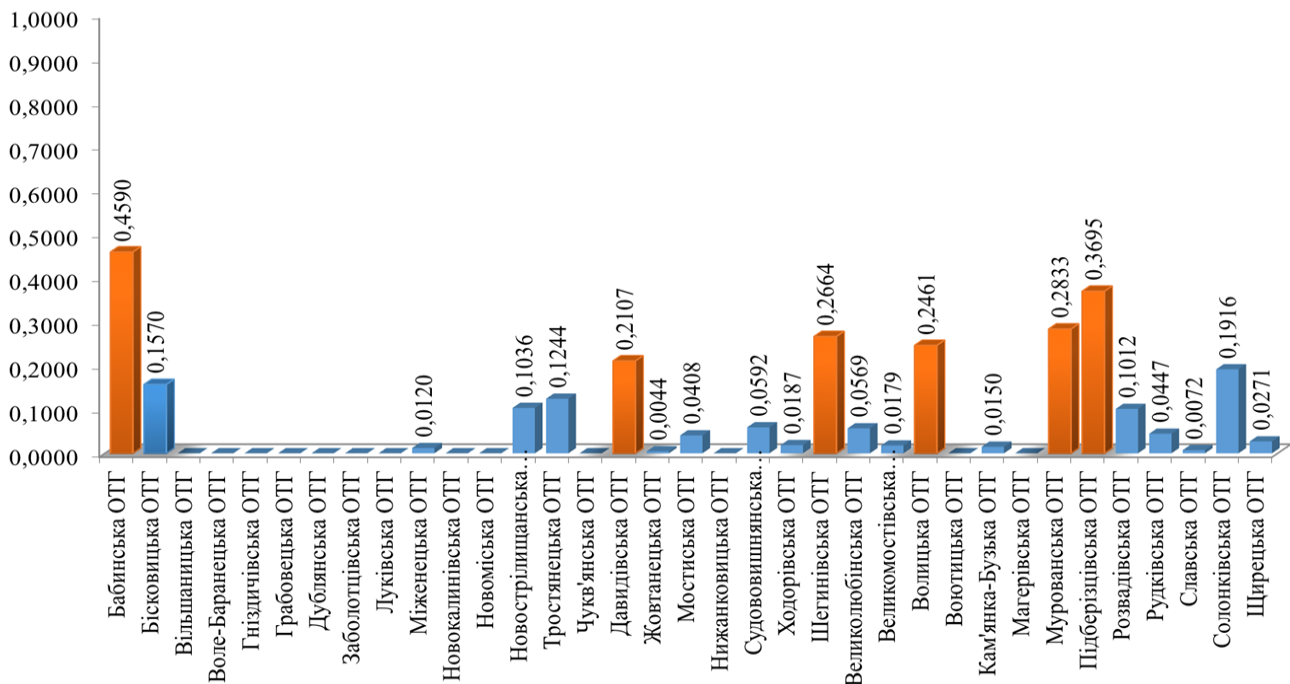

Рис. 5. Коефіцієнт податкового ризику ОТГ Львівської області, 2019 р.

Джерело: авторські розрахунки

фінансової спроможності, ні до громад-лідерів. Такі ОТГ здебільшого не мають вагомих джерел справляння ПДФО чи акцизного податку, тобто на їх території не функціонує багато суб'єктів господарювання та не розташовані автозаправні станції. Тому органи місцевого самоврядування для підтримки оптимально можливого рівня фінансової спроможності місцевого бюджету використовують місцеве оподаткування з максимальною ефективністю.

Найменшою питомою вагою місцевих податків у складі податкових доходів характеризуються Славська (6,2%) ОТГ, найбагатша громада області, Великомоствська (14,4%), Новокалінівська (14,9%), Шегинівська (16,4%), Бабинська (21,3%) – громади, які мають вагомі джерела податкових доходів у вигляді ПДФО чи акцизного податку, а відтак не зацікавлені у нарощенні податкових доходів через справляння місцевих податків і зборів. Це вкрай негативна виявлена тенденція, адже саме економічно розвинені громади з вигідним розташуванням мають змогу встановлення доволі високих ставок при оподаткуванні землі чи нерухомого майна. Натомість вони взагалі не використовують цей інструмент податкової системи.

На основі аналізу наведених вище показників визначено *інтегральний індекс податкової достатності бюджетів ОТГ* Львівської області у 2016–2019 рр. і здійснено їх групування відповідно до отриманих результатів (табл. 3).

Як видно, більшість ОТГ Львівської області віднесено до групи ОТГ з середнім рівнем податкової достатності (23 ОТГ), до групи з високим рівнем –

9 ОТГ. До групи з низьким рівнем – Підберізцівська ОТГ, а до групи з кризовим рівнем податкової достатності – Бабинська ОТГ, що пов'язано з високою залежністю місцевих бюджетів від надходжень акцизного податку з пального і відсутністю кроків у напрямі покращення фінансової стану і нарощення податкових доходів.

Водночас помітною є тенденція посилення податкової достатності серед громад, які утворені у 2017–2019 рр. (темп приросту достатності бюджетів таких громад у 2019 р. порівняно з 2018 р. зріс до 113,7%), натомість вона значно нижча серед ОТГ, що утворені у 2015–2016 рр. (темп приросту у 2019 р. порівняно з 2018 р. становив 100,6%, а порівняно з 2019 та 2017 рр. – 82,7%).

Висновки з проведеного дослідження. Отже, у результаті децентралізації та змін до бюджетно-податкового законодавства органи місцевого самоврядування ОТГ отримали додаткові фінансові ресурси та можливості нарощення податкових надходжень і розвитку джерел податкових доходів до бюджетів місцевих рад. З метою виявлення певних тенденцій та закономірностей розвитку податкової системи на рівні територіальних громад було розраховано інтегральний індекс податкової достатності бюджетів ОТГ Львівської області на основі визначення низки коефіцієнтів. Проведений аналіз і одержані результати розрахунків привели до таких висновків:

1) розрахунок коефіцієнта податкової забезпеченості, який вказує на рівень податкової самостійності бюджету та дозволяє акцентувати увагу на ролі податків у забезпеченні фінансової спро-

Динаміка частки місцевих податків та зборів у складі податкових доходів бюджетів ОТГ Львівської області, 2016–2019 рр.

ОТГ	Частка місцевих податків і зборів у податкових доходах бюджету ОТГ, %				Темп приросту питомої частки місцевих податків і зборів у складі податкових надходжень місцевих бюджетів, 2019/2018 рр., %
	2016	2017	2018	2019	
Бабинська ОТГ	13,8	14,3	15,4	21,3	138,4
Бісковицька ОТГ	26,1	23,9	24,6	29,4	119,6
Вільшаницька ОТГ	49,1	33,6	44,3	38,6	87,2
Воле-Баранецька ОТГ	47,5	35,6	40,0	41,6	104,2
Гніздичівська ОТГ	39,4	30,6	30,1	32,0	106,1
Грабовецька ОТГ	52,8	43,1	44,8	47,3	105,5
Дублянська ОТГ	74,7	60,3	59,1	61,4	103,9
Заболотцівська ОТГ	53,3	59,2	40,6	34,1	84,0
Луківська ОТГ	47,1	40,7	43,6	40,5	92,9
Міженецька ОТГ	45,5	45,3	46,9	43,2	92,1
Новокалінівська ОТГ	17,0	15,6	17,6	14,9	84,2
Новоміська ОТГ	53,0	42,3	50,6	56,8	112,3
Новострілищанська ОТГ	65,0	60,3	58,0	55,7	96,0
Тростянецька ОТГ	60,9	58,6	57,9	55,2	95,3
Чукв'янська ОТГ	40,4	39,5	33,1	36,4	109,8
Давидівська ОТГ	-	25,6	28,4	35,1	123,6
Жовтанецька ОТГ	-	55,6	26,3	24,6	93,5
Мостиська ОТГ	-	13,1	27,2	27,2	100,0
Нижанковицька ОТГ	-	54,0	32,5	41,6	128,2
Судовишнянська ОТГ	-	20,7	43,4	45,5	104,8
Ходорівська ОТГ	-	40,3	42,3	45,3	107,1
Шегинівська ОТГ	-	16,2	17,9	16,4	91,7
Великолюбінська ОТГ	-	-	43,2	26,4	61,2
Великомостівська ОТГ	-	-	16,3	14,4	88,0
Волицька ОТГ	-	-	26,2	25,2	96,0
Воютицька ОТГ	-	-	41,3	47,6	115,4
Кам'янка-Бузька ОТГ	-	-	28,9	31,9	110,3
Магерівська ОТГ	-	-	32,6	32,3	99,2
Мурованська ОТГ	-	-	27,4	34,0	124,5
Підберізіцька ОТГ	-	-	34,7	41,1	118,5
Розвадівська ОТГ	-	-	45,4	47,5	104,6
Рудківська ОТГ	-	-	35,7	42,8	119,9
Славська ОТГ	-	-	4,6	6,2	135,9
Солонківська ОТГ	-	-	33,1	29,3	88,7
Щирецька ОТГ	-	-	41,5	48,6	117,2
Середнє по ОТГ Львівської області	45,7	37,6	35,2	36,3	102,9

Джерело: авторські розрахунки

можності ОТГ, дав змогу встановити зростання диспропорцій податкової забезпеченості аналізованих ОТГ внаслідок зростання значення коефіцієнта серед ОТГ з середнім та високим рівнями податкової забезпеченості та його зниження серед громад із низькими показниками;

2) під час визначення коефіцієнта податкового нагромадження в аналізованому періоді, який показує темпи зростання податкових дохо-

дів місцевого бюджету та акцентує на розвитку й ефективності використання податкового потенціалу території громади, спостерігається стабільна тенденція до зниження темпів приросту податкових надходжень до бюджетів ОТГ, що свідчить про відсутність роботи органів самоврядування щодо збільшення надходжень до бюджетів ОТГ;

3) розрахунок коефіцієнта оподаткування доходів, який вказує на рівень економічного розвитку

Таблиця 3

Групування ОТГ Львівської області за рівнем податкової достатності бюджетів

Рвень податкової достатності	2016			2017			2018			2019		
	Критерій віднесення до групи	ОТГ	Критерій віднесення до групи	ОТГ	Критерій віднесення до групи	ОТГ	Критерій віднесення до групи	ОТГ	Критерій віднесення до групи	ОТГ	Критерій віднесення до групи	ОТГ
Високий	більше 0,5612	Гніздицьська Грабовецька Дублянська Заболотцівська Тростянецька	більше 0,5420	Гніздицьська Грабовецька Дублянська Заболотцівська Тростянецька	більше 0,4980	Дублянська Новокалінівська Тростянецька Ходорівська Славська Солонківська	більше 0,5351	Гніздицьська Грабовецька Новокалінівська Жовтанецька Великолюбінська Славська Солонківська				
Середній	0,3741– 0,5612	Біковицька Вільшаницька Воле-Баранецька Луківська Міженецька Новоміська Чуквянська	0,3613– 0,5420	Бабинська Біковицька Вільшаницька Воле-Баранецька Луківська Міженецька Давидівська Жовтанецька Мостиська Нижанковицька Судовишлянська Шегинівська	0,3320– 0,4980	Вільшаницька Воле-Баранецька Гніздицьська Грабовецька Луківська Міженецька Новоміська Давидівська Мостиська Волицька Щирецька Рудківська Розвадівська Мурованська Давидівська Волицька Магерівська Великомостівська Великолюбінська Нижанковицька Шегинівська	0,3567– 0,5351	Біковицька Вільшаницька Магерівська Дублянська Луківська Міженецька Новоміська Тростянецька Щирецька Рудківська Розвадівська Мурованська Давидівська Волицька Великомостівська Шегинівська Ходорівська Нижанковицька Мостиська				
Низький	0,1871– 0,3741	Бабинська Ходорівська	0,1807– 0,3613	Новоміська Чуквянська	0,1660– 0,3320	Біковицька Підберізцівська	0,1784– 0,3567	Підберізцівська				
Критичний	менше 0,1871		менше 0,1807		менше 0,1660	Бабинська	менше 0,1784	Бабинська				

Джерело: авторські розрахунки

ОТГ та сформованість підприємницького середовища у громаді, дав змогу зауважити позитивні тенденції у формуванні та розвитку підприємницького середовища на території громад, що свідчить і про роботу органів місцевого самоврядування з місцевими підприємцями стосовно розвитку їхнього бізнесу та сплати податків до місцевих бюджетів, співпраці з органами ДПС;

4) визначення коефіцієнта податкового ризику, який важливий для врахування у зв'язку з майбутнім вилученням акцизного податку з пального до державного бюджету, свідчить, що громади, основним джерелом доходів бюджетів яких є акцизний податок на пальне, характеризуються тенденціями до зниження ефективності в оподаткуванні доходів населення. Це вказує не лише на ризик втрати вагомого доходного джерела (акцизу), а й на відсутність дій органів самоврядування громад щодо розвитку інших напрямів отримання податків;

5) частка місцевих податків і зборів у складі податкових доходів бюджетів як показник, що вказує на рівень податкової самостійності органів самоврядування, дозволив виявити, що максимально ефективними щодо їх встановлення і справляння є громади, які не мають інших вагомих джерел доходів. Виявлено, що ОТГ зі значним економічним потенціалом нівелюють можливості розвитку додаткових джерел податкових надходжень (місцевих податків і зборів).

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вахович І.М., Камінська І.М. Резерви нарощування фінансової спроможності регіонів України. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 3 (105). С. 187–196.
2. Снісаренко О.Б. Оцінка фінансової стійкості місцевих бюджетів. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. 2010. № 1 (9). С. 18–27.
3. Кульчицький М.І. Міжбюджетні відносини в економічній системі України : монографія. В-во : ЛНУ ім. І. Франка. 493 с.
4. Луніна І.О. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ. *Економіка України*. 2014. № 11 (636). С. 61–75.
5. Пелехатий А.О. Бюджетна політика розвитку територій: методологія дослідження. *Бізнес інформ*. 2020. № 3. С. 476–484
6. Пелехатий А.О. Обґрунтування нової парадигми бюджетної політики розвитку територій в умовах реформування публічних фінансів в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. № 7. URL:

<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7191> (дата звернення: 16.12.2020).

7. Вагнер А. Русские бумажные деньги. Исследование народноэкономическое и финансовое: с приложением проекта восстановления металлического обращения. Киев : Унив. типография. 1871.

8. Пелехатий А.О., Коломієць І.Ф. Теоретико-практичні аспекти формування об'єднаних територіальних громад в Україні. *Економіка України*. 2017. № 4 (665). С. 46–55.

REFERENCES:

1. Vakhovich I.M., Kaminskaya I.M. (2010) Rezervy naroshchuvannya finansovoyi spromozhnosti rehioniv Ukrainy [Reserves for increasing the financial capacity of the regions of Ukraine]. *Aktual'ni problemy ekonomiky*, no. 3 (105), pp. 187–196.
2. Snisarenko O.B. (2010) Otsinka finansovoyi stiykosti mistsevykh byudzhativ [Assessment of financial stability of local budgets]. *Ekonomika ta upravlinnya pidpryemstvamy mashynobudivnoyi haluzi: problemy teorii ta praktyky*, no. 1(9), pp. 18–27.
3. Kulchytsky M.I. Mizhbyudzhetni vidnosyny v ekonomichnii systemi Ukrainy [Interbudgetary relations in the economic system of Ukraine]. V-vo: LNU im. I. Franka. (in Ukrainian)
4. Lunina I.O. (2014) Byudzhetna detsentralizatsiya: tsili ta napryamy reform [Budget decentralization: goals and directions of reforms]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 11 (636), pp. 61–75.
5. Pelekhatyi A.O. (2020) Biudzhetna polityka rozvytku terytorii: metodolohiia doslidzhennia [Budget policy of territorial development: research methodology]. *Biznes inform*, vol. 3, pp. 476–484.
6. Pelekhatyi A.O. (2019) Obgruntuvannya novoi paradyhmy biudzhetnoi polityky rozvytku terytorii v umovakh reformuvannya publichnykh finansiv v Ukraini [Substantiation of a new paradigm of budgetary policy of development of territories in the conditions of reforming of public finances in Ukraine]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*. Vol. 7. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?o1&z=7191> (accessed 16 December 2020).
7. Wagner A. (1871) Russkye bumazhnye den'hy. Yssledovanye narodnoekonomicheskoe y fynansovoe: s prylozhenyem proekta vosstanovlenyya metallichesko obrashchenyya [Russian paper money. National economic and financial research: with the application of the project of restoration of metal circulation]. Kyiv: Unyv. typohrafyya. (in Russian)
8. Pelekhatyi A.O., Kolomiiets I.F. (2017) Teoretyko-praktychni aspekty formuvannya obiednanykh terytorialnykh hromad v Ukraini [Theoretical and practical aspects of the formation of united territorial communities in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, vol. 4 (665), pp. 46–55.